Bohusläns museum
RAPPORT 2021:03

Kulturlager i Skredsvik

Delundersökning av Skredsvik 272
Arkeologisk förundersökning
L1968:3019 (Skredsvik 272), Hällebäck 1:86
Skredsviks socken, Uddevalla kommun
Oscar Ortman

BOHUSLÄNS
MUSEUM

Bohusläns museum
RAPPORT 2021:03

Kulturlager i Skredsvik

Delundersökning av Skredsvik 272

Arkeologisk förundersökning

L1968:3019 (Skredsvik 272), Hällebäck 1:86

Skredsviks socken, Uddevalla kommun

Oscar Ortman

BOHUSLÄNS
MUSEUM

Bohusläns museum
Museigatan 1
Box 403
451 19 Uddevalla
tel 0522-65 65 00
info@bohuslansmuseum.se
www.bohuslansmuseum.se

ISSN 1650-3368
Författare Oscar Ortman
Redaktör rapportserie Magnus Rolöf
Grafisk form Lisa K Larsson
Layout och teknisk redigering Kulturmiljö Halland
Omslagsbild Bilden visar västra delen av Skredsvik 272. Foto Oscar Ortman, Bohusläns museum.
Upphovsrätt Om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. http://creativecommons.org
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket medgivande 90.8012

Innehåll

Sammanfattning 7
Bakgrund 7
Landskapsbild 7
- Naturlandskap och kulturlandskap 7
- Fornlämningsmiljö 7
- Historiskt källmaterial 7
- Tidigare undersökningar 7

Syfte och frågeställningar 10
Metod 10
Resultat 10
Materialets potential 10
Slutsatser samt åtgärdsförslag 10
Referenser 12
Tekniska och administrativa uppgifter 13
Bilagor 13

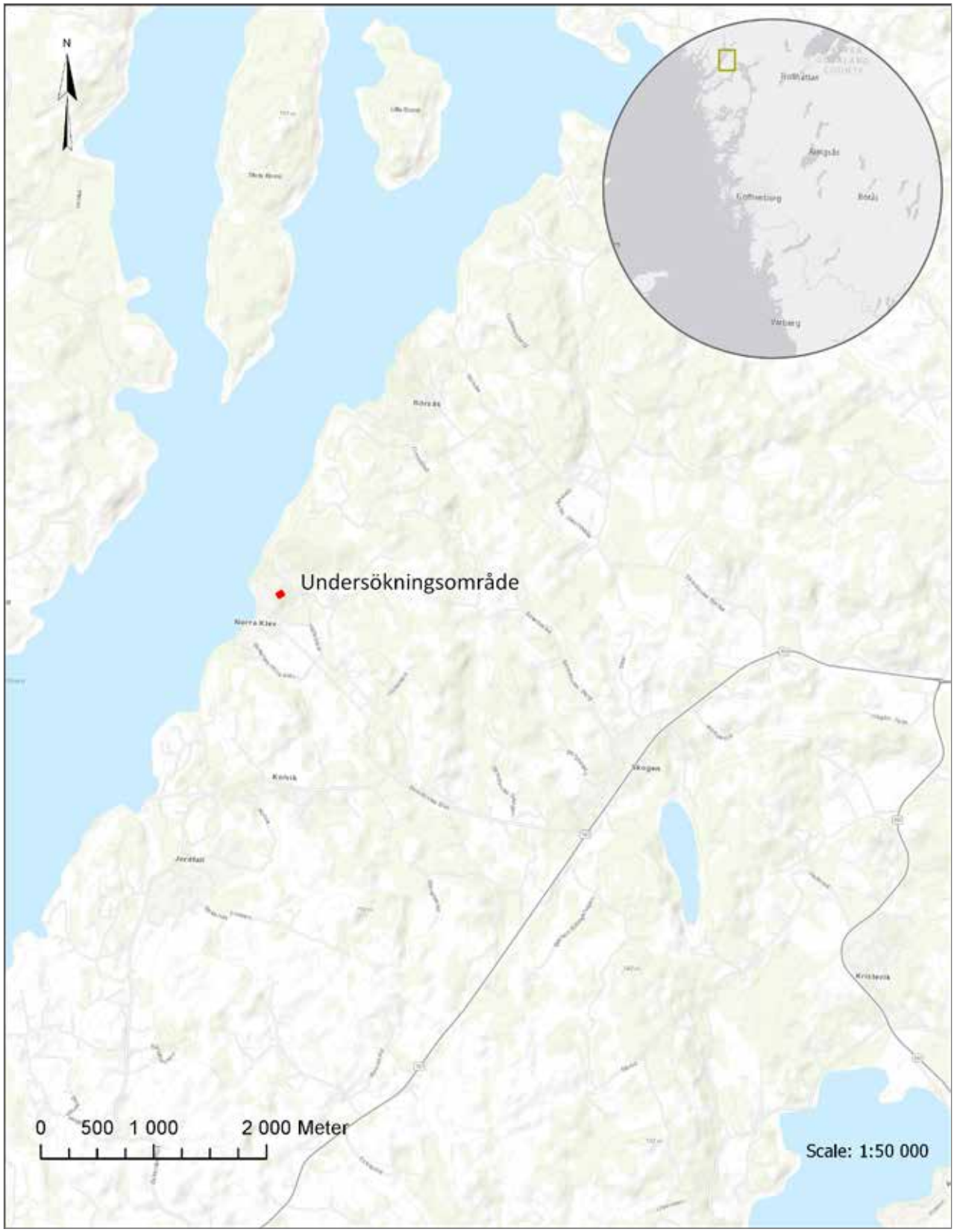

Figur 1. Karta med platsen för undersökningen markerad. Grundkarta ESRI. Skala 1:50 000.

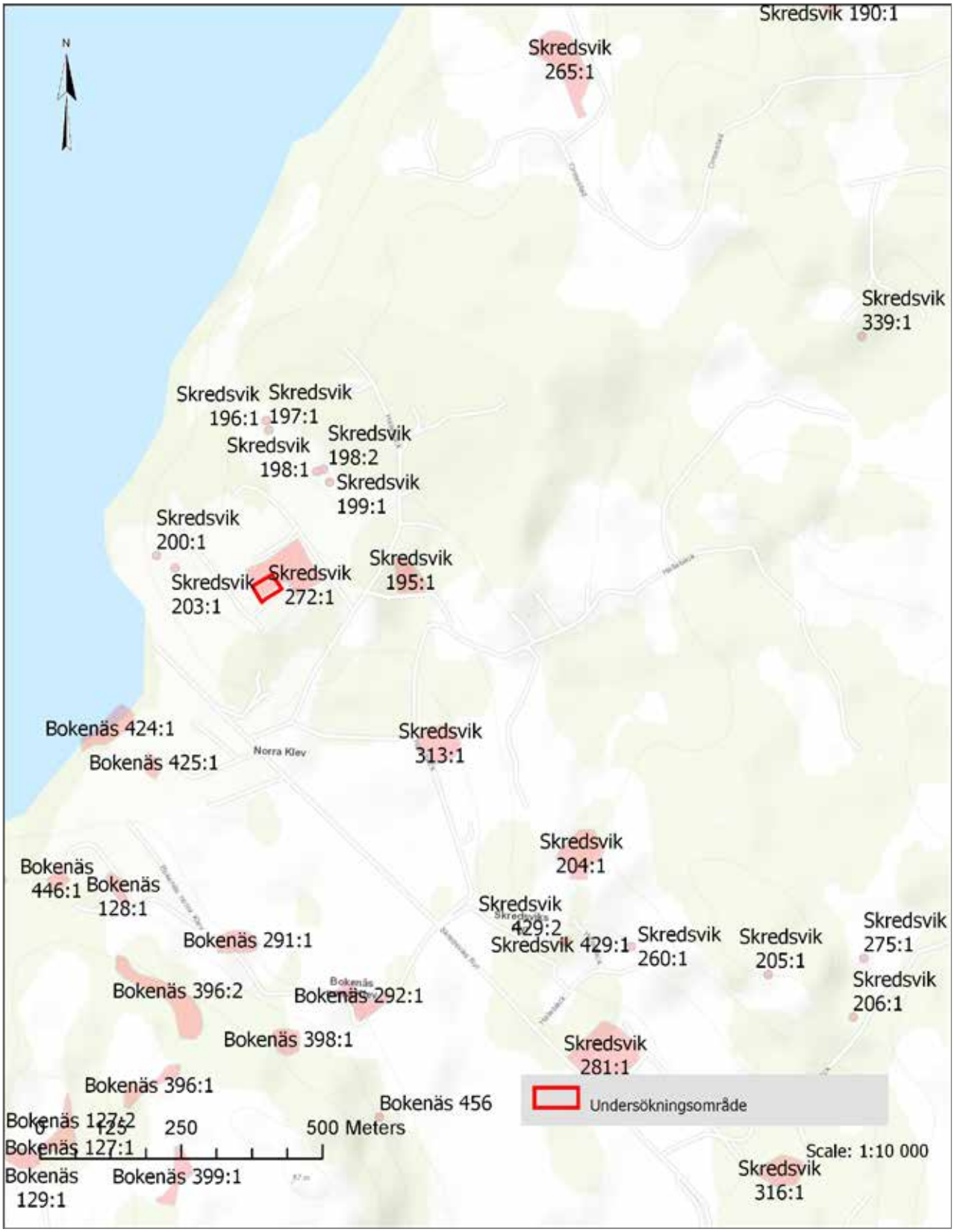

Figur 2. Karta med undersökningsområdet samt närliggande lämningar markerade. Grundkarta ESRI. Skala 1:10 000.

Figur 3. Den västra delen av Skredsvik 272, där Hällebäck 1:86 är belägen. Det undersökta området ligger till vänster i bild strax bakom grävmaskinen. Foto från NO. Foto Oscar Ortman, Bohusläns museum.

Figur 4. Den östra delen av Skredsvik 272, sydsluttningen av sadelläget med fastigheten Ryr i bakgrunden av bilden. Foto från N. Foto Oscar Ortman, Bohusläns museum.

Sammanfattning

Under september månad 2020 utförde Bohusläns museum en delförundersökning av boplatsen Skredsvik 272. Den berörda delen låg på fastigheten Hällebäck 1:86. Undersökningen utfördes i enlighet med Länsstyrelsens beslut dnr. 431-23611-2020. Vid undersökningen påträffades och undersöktes en del av ett kulturlager, A3. I kulturlagret påträffades fragmentariska kärnor och ett mikrospån. I övrigt påträffades en mikrospånkärna och enstaka mikrospån och fragmentariska spån.

Bakgrund

Under september månad 2020 utförde Bohusläns museum en delförundersökning av boplatsen Skredsvik 272. Den berörda delen låg på fastigheten Hällebäck 1:86. Undersökningen utfördes i enlighet med Länsstyrelsens beslut dnr 431-23611-2020. Vid undersökningen påträffades och undersöktes en del av ett kulturlager, A3.

Landskapsbild

Naturlandskap och kulturlandskap

Skredsvik 272 ligger i en åt söder sluttande åkermark. Åkermaken sluttar ner mot Hällebäcksån, i väster och sydväst tar hällmark vid. Åkern ingår i ett större område med uppodlad mark längs med ån in mot Ryr och Kolvik. Odlingsmarken vid Ryr och Klev är uttagen i Länsstyrelsens bevarandeprogram för värdefullt odlingslandskap i Göteborgs och Bohuslän (Länsstyrelsen 1995).

Fornlämningsmiljö

Boplatsen ligger på ungefär 40 meter över havet. På höjdparterna längs med Hällebäcks ån, finns ett tiotal mesolitiska boplatser. Dessa ligger på södra sidan av ån, på Stånge fjäll. Dessa utgörs av Bokenäs 128, 131, 396, 397, 398 samt 399. Här finns också ett gravfält, Bokenäs 127 bestående av två högar och fyra stensättningar. På norra sidan av ån, där Skredsvik 272 ligger, finns även boplatserna Skredsvik 195, 204, 407 och 408. Skredsvik 195 är känd sedan Göteborgsinventeringen, då den beskrevs på följande sätt: »Stenåldersboplats vid Hällebäck, 100 m norr om den gård som kallas Berget! Sydsluttning. I stubbåkern, potatis och rovfältet fanns ganska rikligt med snyggt avfall« (avskrift av Göteborgsinventeringen i Bohusläns museums arkiv). Boplatserna ligger på mellan 30 och 55 meter över havet. På bergstopparna norr om Hällebäcksån finns ett flertal rösen, Skredsvik 196, 197, 198:1, 199, samt stensättningar 198:2, 205.

Historiskt källmaterial

Det äldsta belägget för gården Hällebäck är från *Diplomatarium Norvegium* 1317, då skrivs det *Hellubek*. Gården är ett helt mantal skatte av ålder (Palm 1978:181). Hemmansdelen Berget avstyckades i samband med 1782 års storskifte över inägorna. Vid storskiftet på inägorna 1782 låg Hällebäck 1:86 på hemmanets utmark (Hällebäck nr 1 1782). På storskifteskartan över Hällebäcks utmark hade området skiftats till hemmansdelen Bergets inägomark (Hällebäck nr 1 1797). Eftersom Bergets hemmansdel utökades mellan skifterna finns inga uppgifter om hur det gick till. Antagligen rör det sig om ängsmark som efter 1797 blir åkermark/inägomark. En förklaring är att alla berörda parter måste varit överens om hemansdelsens expansion. Detta tyder på en expansiv tid där hemmansdelen Berget utökade sina åkermarker.

Tidigare undersökningar

De äldsta uppgifterna om fornlämningar i området utgörs av ett långröse och ett röse som finns med i Emil Ekhoffs inventering från 1888 då han noterar ett långröse och ett mindre röse nr 37 respektive 36. Dessa fornlämningar kom att undersökas av Landsantikvariekontoret i Uddevalla 1965. I långhögen, Skredsvik 200, fanns en kistkonstruktion. I röset framkom en dubbelknapp av brons, brända ben och kol (Lindqvist 1965). År 1997 utfördes en schaktningskontroll i boplatsens norra del. Då grävdes 5 schakt, en härdgrop framkom i ett av schakten. Slagen flinta iakttogs i fler av schakten (Ortman 1997). 2000 utfördes en förundersökning av fastigheten Hällebäck 1:70, en fastighet som ligger direkt nordväst om 2020 års undersökningsområde. Då undersöktes nio förhistoriska anläggningar; fyra härdar, fyra kulturlagerrester och en grop. En av härdarna daterades till övergången mellan yngre bronsålder och äldre järnålder. Fyndmaterialet utgjordes av måttligt med slagen flinta däribland en spånkärna, en kärna med en plattform och fyra spån (Swedberg 2002).

Figur 5. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. 1782 års storskifteskarta över Hällebäcks inägor rektifierad. © Lantmäteriet. Skala 1:4 000.

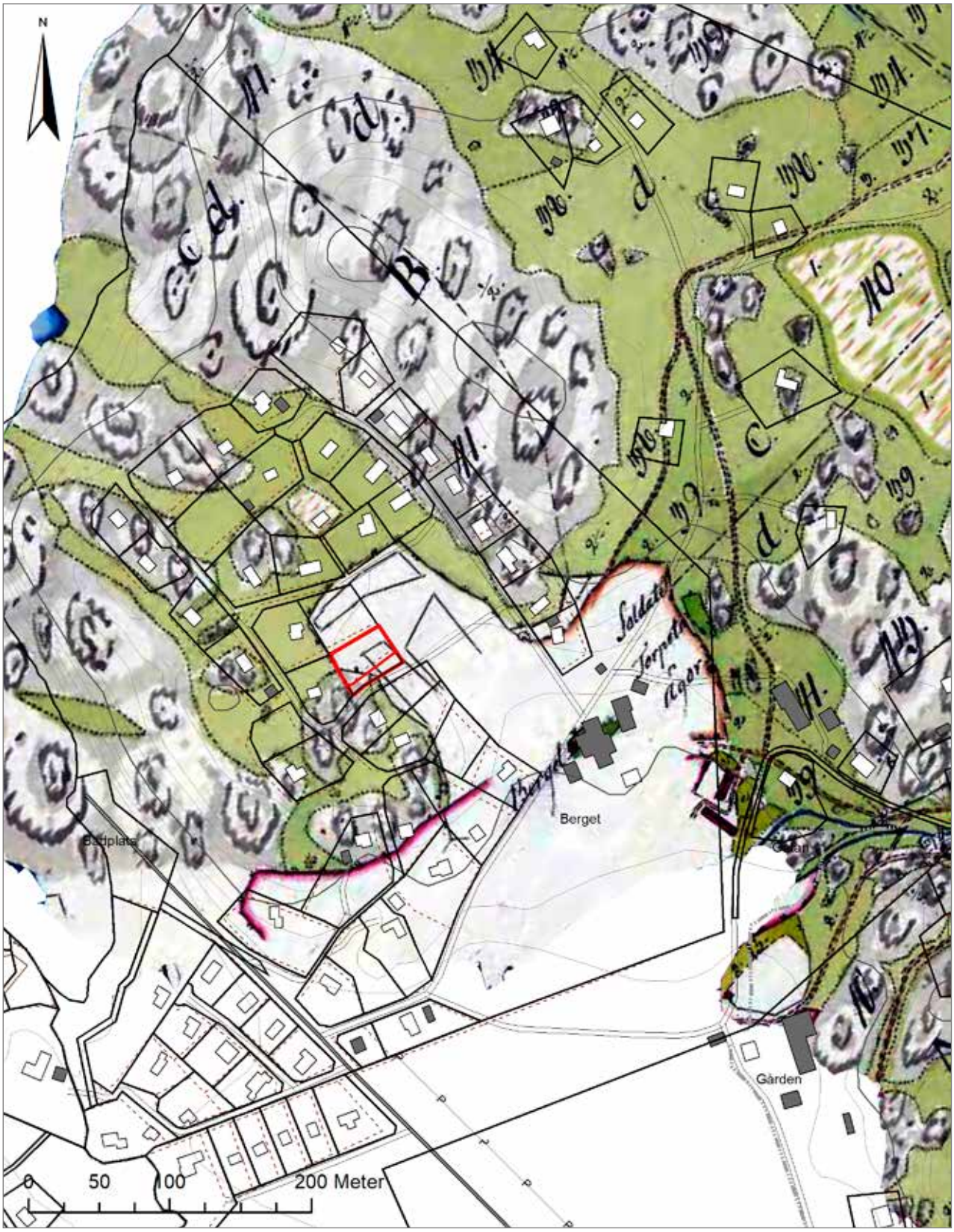

Figur 6. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan. 1795 års storskifteskarta över Hällebäcks utägor rektifierad. © Lantmäteriet. Skala 1:4 000.

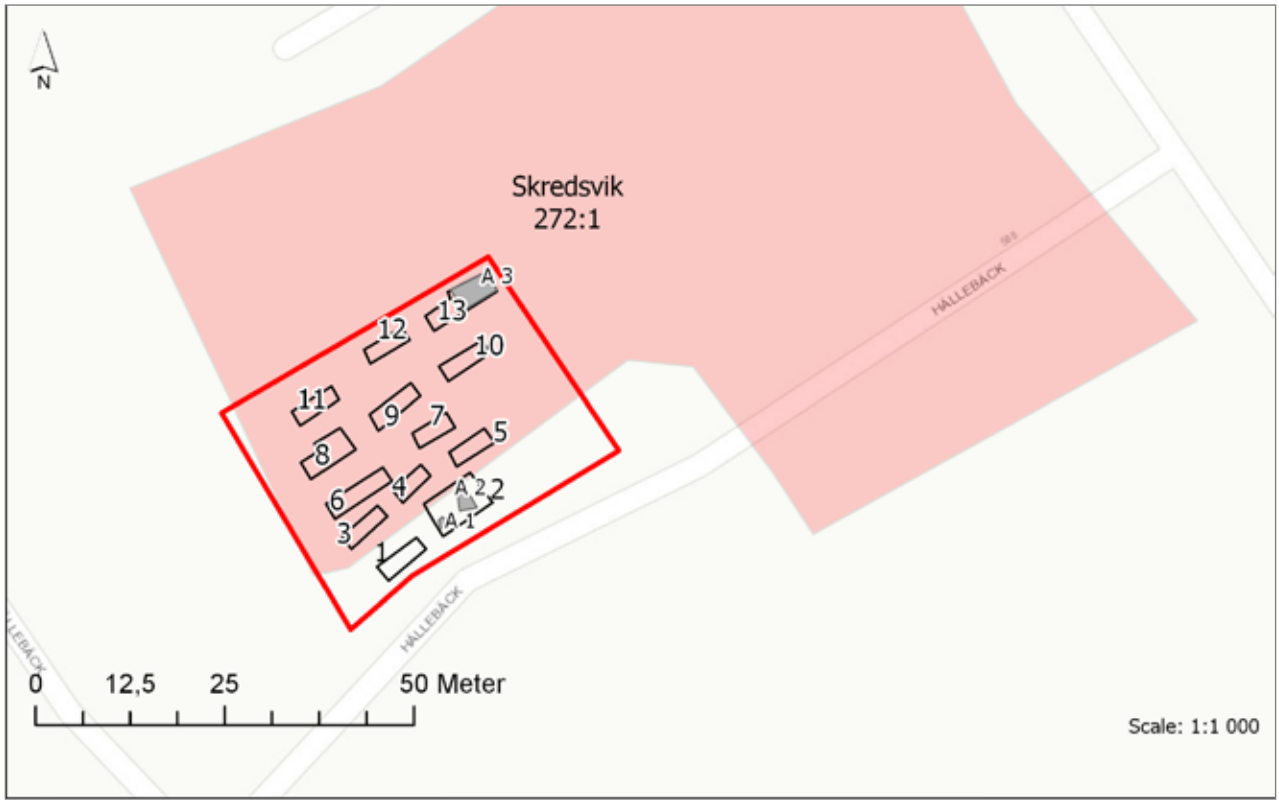

Figur 7. Plankarta med grävda schakt och undersökta anläggningar. Grundkarta ESRI. Skala 1:1 000.

Syfte och frågeställningar

Avsikten med förundersökningen var att dokumentera lämningar kopplade till fornlämningen och om möjligt avgränsa fornlämningen.

Metod

Vid förundersökningen togs 13 schakt upp. Schakten var mellan 1,8 och 3,5 meter breda. Och mellan 5,8 och 10 meter långa. Matjorden skiktgrävdes och fynd samlades in. Alven avsöktes för att identifiera anläggningar. De anläggningar som påträffades mättes in undersöktes och dokumenterades.

Resultat

Daterande fynd i form av mikrospån och en mikrospånkärna påträffades i schakt 2, 9 och 13. I schakt 2 påträffades två fyndförande matjordssvackor, A1 och A2, och i schakt 13 påträffades en del av ett större kulturlager, A3, som sträckte sig in på grannfastigheterna Hällebäck 1:7 och 1:70. I kulturlagret grävdes tre meterrutor för att få en uppfattning om fyndförekomst, lagrets beskaffenhet och mäktighet, se bilaga 3. Kulturlagret innehöll relativt mycket flintavfall, koncentrationer av skörbränd sten och en del spridd kol.

Materialets potential

Resultaten från både 2000 och 2020 års delförundersökningar visar att boplatsen utnyttjats från senmesolitikum fram till järnålder. För att få en tydligare bild av boplatsens inre struktur krävs fortsatta undersökningar av boplatsen, något som inte är aktuellt i nuläget.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Bohusläns museum bedömer att den undersökta delen av boplatsen L1968:3019 (Skredsvik 272:1) i och med 2020 års förundersökning är färdigundersökt och inga fortsatta antikvariska insatser behövs.

Figur 8. Maja Gustafsson undersöker en del av kulturlagret A3. Foto från V. Foto Oscar Ortman, Bohusläns museum.

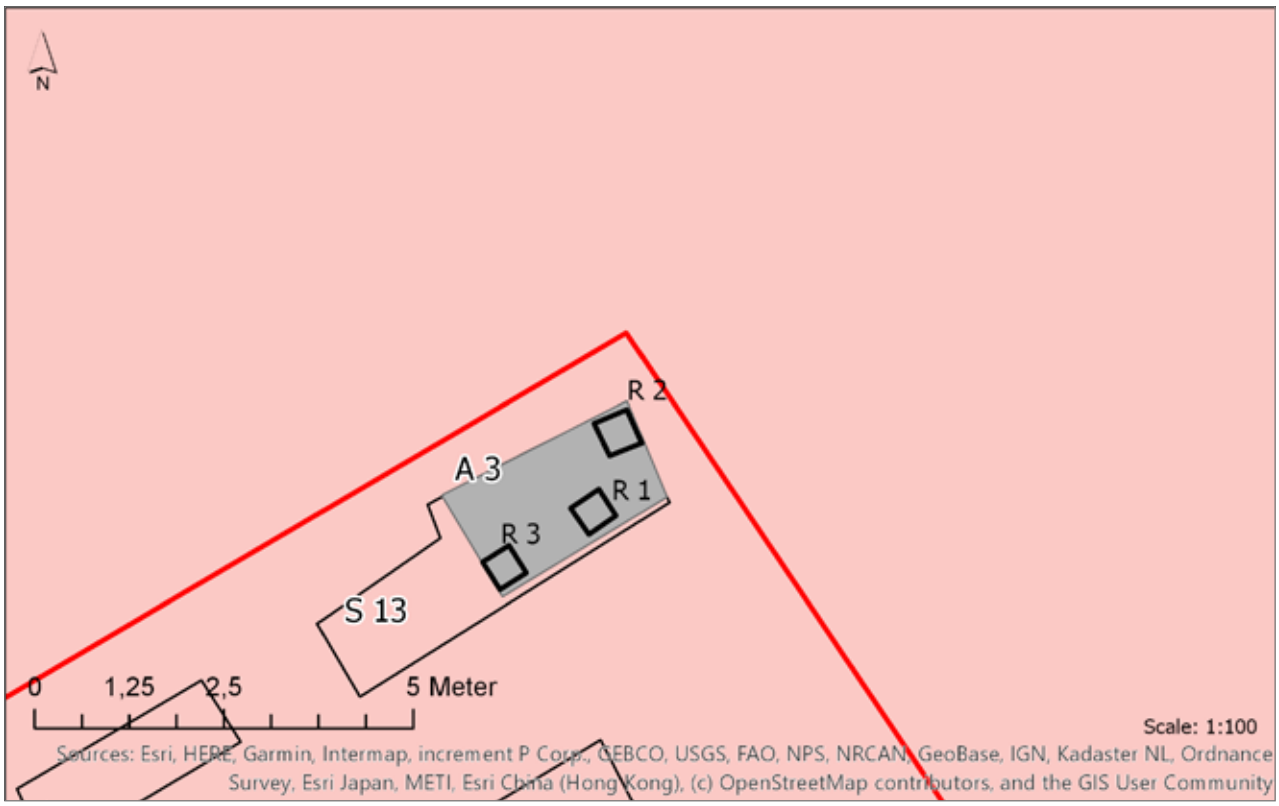

Figur 9. Karta som visar de grävda meterrutorna i kulturlagret, A3. Grundkarta ESRI. Skala 1:100.

Referenser

Litteratur

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohuslän. 1995. *Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarande program för odlingslandskapets natur och kulturmiljövärden*. Göteborg.

Ortman, O. 1997. *Antikvarisk kontroll Hällebäck 1:7 del av RAÄ272, Skredsviks socken, Uddevalla kommun*. Bohusläns museum. Rapport 1997:26.

Palm, D. 1978. *Ortnamnen i Göteborgs och Bohuslän XII Lane härad 2 Bokenäs, Dragsmarks, Herrestads, Högås samt Skredsviks socknar*. Dialekt- och ortnamnsarkivet i Göteborg. Göteborg.

Swedberg, S. 2002. *Arkeologisk förundersökning Skredsvik 272, Hällebäck 1:70, Skredsviks socken, Uddevalla kommun*. Bohusläns museums Rapport 2002:2.

Otryckta källor

Lindqvist, O. 1966. *Rapport över undersökning av fornlämningarna Skredsvik socken nr 50 och 52*. Uddevalla.

Lantmäteristyrelsens arkiv Skredsviks socken Hällebäck nr 1 storskifte på inägor 1782

Lantmäteristyrelsens arkiv Skredsviks socken Hällebäck nr 1 storskifte på utmark/utägor 1782

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr: 431-23611-2020
BM dnr: 20/0183
BM pnr: 20022
Fornlämningsnr: L1968:3019 (Skredsvik 272:1)
Uppdragsnummer: 202001130

Län: Västra Götalands län
Kommun: Uddevalla
Socken: Skredsvik
Fastighet: Hällebäck 1:86

Ek. karta: 8150
Läge: X 6472348, Y 300483
Meter över havet: 35–40
Koordinatsystem: Sweref 99 TM
Höjdsystem: RH2000

Uppdragsgivare: Privatperson
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektledare: Oscar Ortman
Projektgrupp: Maja Gustafsson, Oscar Ortman
Konsulter: Stene entreprenad

Fältarbetstid: 2020-09-21—2020-09-22
Undersökt yta: Ca 1 350 m²

Arkiv: Bohusläns museums arkiv
Fynd: Förvaras i Bohusläns museums magasin (F.nr.: 001a-014a). UM nr 29713

Bilagor

Bilaga 1. Tabell över grävda schakt

Bilaga 2. Anläggningstabell

Bilaga 3. Fyndlista

Bilaga 1. Tabell över grävda schakt

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Lagerbeskrivning (m)	Fynd	Kommentar
1	2x6	0,3-0,45	0-0,3/0,45 matjord därunder siltig sand.		
2	5x7,8	0,4-0,6	0-0,4/0,6 matjord silt.	Sparsamt med flinta, 1 mikrospån	I schaktet fanns två fyndförande matjordsfickor A1 och A2
3	1,8x6,5	0,35	0-0,35 matjord därunder silt		
4	2x5	0,35	0-0,35 matjord därunder silt med sandinslag		
5	2,2x5,8	0,45-0,5	0-0,45/0,5 matjord därunder silt. I östra delen av schaktet fanns ett naturligt gråsvart fuktigt något humöst siltlager under den 0,3 m tjocka matjorden.		
6	2,2x9,1	0,25-0,3	0-0,25/0,3 matjord därunder sandig silt.	Enstaka flintor	
7	2,1-5,2	0,40	0-0,4 matjord därunder sandig silt.		
8	2,4/3,5-7,5	0,25-0,3	0-0,25/0,3 matjord därunder lera med inslag av sand.	Enstaka flintor	
9	2,4-7,2	0,25-0,3	0-0,25/0,3 matjord därunder lera med inslag av sand.	1 mikrospånskärna	
10	2,1-6,7	0,40	0-0,4 matjord därunder grusig sand.	Enstaka flintor	
11	2,1-6,2	0,30	0-0,3 matjord därunder sand.	Enstaka flintor	
12	1,8-5,8	0,25/0,3	0-0,25/0,3 matjord därunder siltig sand.	Enstaka flintor	
13	2-3,1-10	0,4-0,5	0-0,4/0,5 matjord därunder siltig sand.	Rikligt med flinta	I schaktet fanns ett kulturlager A 3

Bilaga 2. Anläggningstabell

Id	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning	Fynd
1	0,90	1,20	0,15	Grått humöst sandlager.	Enstaka flintor, däribland tre spånfragment
2	2,00	3,80	0,20	Gråsvart humös sand, enstaka kol, fuktbemängt.	Enstaka flintor
3	3,50	6,00	0,10-0,25	Gråsvart något kolbemängd humös sand med koncentrationer av skörbränd sten.	Rikligt med flinta, 2 övriga kärnor, 1 mikrospån

Bilaga 3. Fyndlista

Fyndnr	Enhet	Material	Sakord	Antal	Brända	Vikt (g)	Kommentar
01a	S2	Flinta	Avfall	1		7,6	Rensningsavslag kärna
01b	S2	Flinta	Mikrospån	1	0	0,0	19 mm l, 6 mm br.
02a	A1	Flinta	Spån	3		3,6	3 spånfragment 15-21 mm l. 9-16 mm br . Varav ett ryggspån
02b	A1	Flinta	Avfall	8	1	41,2	
03a	A2	Flinta	Avfall	2		15,8	
04a	S6	Flinta	Avfall	1		3,3	
05a	S8	Flinta	Avfall	4		105,0	
06a	S9	Flinta	Mikrospånkärna	1		12,9	
07a	S10	Flinta	Avfall	1		4,3	
08a	S11	Flinta	Avfall	3		9,1	
09a	S12	Flinta	Avfall	4		33,4	
010a	S13	Flinta	Spånkärna	1		34,8	Mycket fragmentarisk, plattformen bortslagen
010b	S13	Flinta	Avfall	3		54,5	
011a	A3	Flinta	Övrig kärna	2		28,1	
011b	A3	Flinta	Avfall	25		183,6	
012a	A3,R01	Flinta	Avfall	7		36,4	
013a	A3,R2	Flinta	Mikrospån	1		1,0	27 mm l, 11 mm br
013b	A3,R2	Flinta	Avfall	45		139,3	
014a	A3R3	Flinta	Avfall	19		78,4	